

ÅRSSKRIFT 2016

Indvielse Havndal Stadion 25. juni 1939

HAVNDAL EGNSARKIV

Indholdsfortegnelse

	Side
Indvielse Havndal Stadion	3
Pigespejderlejr på Overgaard	7
Arkivernes Dag	10
Uddrag af 'Musikkeren'	11
Skomager L.P. Jensen	20
Drabet i Udbyover	23
Jubilæum	26
Fotograf Marie Olsen	27
Arkivets kontaktoplysninger m.m.	28

Indvielse af Havndal Stadion i 1939

Søndag den 25. juni 1939 indviede Havndal sit nye og smukke stadion ved et stort idrætsstævne. Byen var fra morgenstunden flagsmykket. Fra næsten alle huse vajede flagene, ligesom der var rejst flagallé op til stadion. 5-600 tilskuere overværede stævnet.

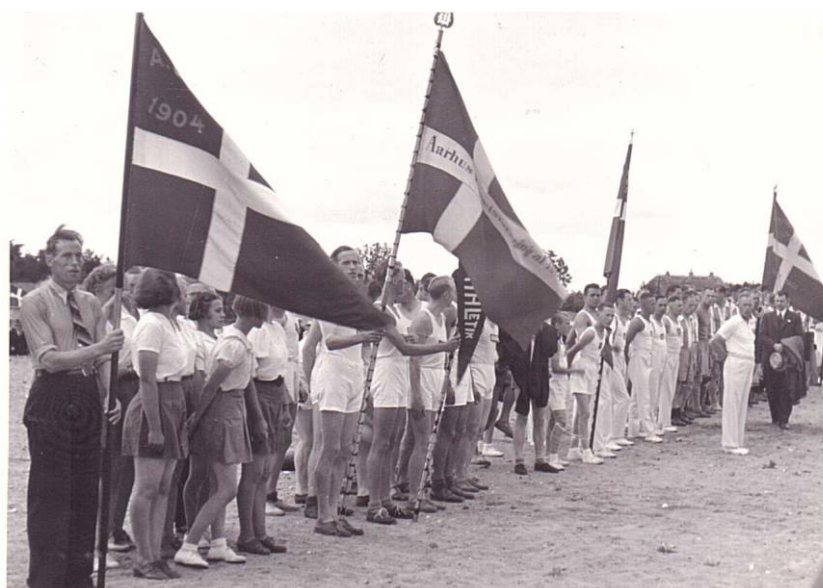
Der var idrætsfolk fra Randers Freja, Aarhus 1900, Randers Gymnastiske Forening, Mariager, Assens, Hadsund, Als og selvfølgelig fra Havndal. Efter omklædning på Hotel Havndal (Kroen) marcherede man med musik i spidsen op gennem byen og flagalléen til stadion. Omkring de fortrinlige baner vajede flagene i let brise og med den blanke fjord i baggrunden var det et smukt skue.

Formanden for stadionudvalget, ølhandler Jens Nielsen, Havndal, bød velkommen og rettede en tak til alle, der havde medvirket ved stadions tilbliven.

Fru proprietær Okholm, Vellinggård, overrakte på vegne en komité af damer i Havndal et stort dannebrogflag, der blev båret op til flagstangen af 6 unge piger i lange hvide kjoler.

Efter flagsangen talte direktør N.P. Hansen (Mercur), der ligeledes var medlem af stadionudvalget. Han takkede damerne for flaget og udtalte håbet om, at alle, der i fremtiden skal forestå stadion, må værne om flaget. Han omtalte kort stadions tilbliven:

I 1936 besluttede en kreds af sportsinteresserede borgere i Havndal by at arbejde for tilvejebringelsen af et stadion, og man købte i det øjemed da en grund syd for byen, som blev overladt sognerådet, og hvorpå dette som nødhjælpsarbejde lod foretage planering og anlæg.

Stadion er en selvstændig institution, der forestås af en bestyrelse på 5 medlemmer. Han understregede til slut, at stadion står til disposition for alle beboerne i kommunen, der vil drive sport.

Redaktør Gustav Andersen, Grenå, lykønskede på Jydsk Boldspil Unions vegne Havndal med det smukke stadion, som han fandt ideelt. Han fremhævede, at Unionen ser med glæde på de mange stadionanlæg, der skyder frem overalt, idet han påpegede, at man på den måde kunne få fat i det store materiale. Til slut udtalte han håbet om, at den stedlige ungdom måtte formå at skabe et sundt sportsliv og udbragte et Leve for stadion og for de mænd, der havde virkeliggjort det.

Redaktør Andersen erklærede derefter på givernes vegne stadion for åbnet og udbragte et kraftigt besvaret Leve for Sporten.

Herefter gav Randers Gymnastiske Forening opvisning og en fodboldkamp blev spillet mellem Randers Frejas divisionshold og et hold af lokalområdets bedste spillere. Også en Cup-Turnering blev afviklet, hvor Dalbyover vandt over Mariager 3-2.

Foruden planeringen har arbejdet med stadion medført store udgifter til hegn, tilsåning af plæner, indkøb af slagge og vil fremdeles medføre flere, f.eks. til beplantning, og derfor sendte bestyrelsen for Havndal stadion i foråret 1939 et antal ansøgninger om støtte til pengeinstitutter i området: Udbyneder-Kastbjerg Kommunes Spare- og Laanekasse, Banken for Mariager og Omegn, Randers Disconto- & Laanebank. Endvidere til Mercur i Havndal samt til Ministeriet for Landbrug og Fiskeri. Alle støttede velvilligt.

Til fordel for Færdiggørelse af Stadion blev der solgt 3.000 stk. lodsedler á 1 kr.

Stadion - Havndal

LODSEDEL Nr. 579

1 KRONE

1 Radioapparat	Kr. 200
1 Herrecykle	- 100
1 Damecykle	- 100
1 Herre-Armbaandsur	- 60
1 Dame-Armbaandsur	- 60
5 Gavekort á Kr. 10	- 50
Ialt Kr. 570	

10 Gevinster

Sælges til Fordel for Stadions Færdigbyggelse. _____
Trækningen foregaar den 20. Juni 1939 og bekendtgøres i stedlige Blade.
UDVALGET.

BUCH'S BOGTRYK - RANDERS

Gengivelse fra forskellige akter i arkivets gemmer

Ved endeligt skøde af 10. april 1937 sælger købmand Jens Nielsen og direktør N.P. Hansen, begge Havndal, til Udbyneder-Kastbjerg kommune den dem tilhørende ubebyggede parcel, matr.nr. 9 ø og 9 aa Udbyover by, Udbyneder sogn.

Købesummen er 2.000 kr. og skæringsdag med hensyn til skatter og afgifter er 1. oktober 1936.

Det er et vilkår, at den solgte parcel stedse skal udlægges som sportsplads (stadion) for Udbyneder-Kastbjergs beboere, og således at der her må drives al slags sport af hvad navn kan nævnes og uden undtagelse, såsom fodbold, håndbold, tennis, badminton, cricket etc.

Fra lejekontrakten om stadion:

Underskrevne Bestyrelse for Havndal Stadion indgaar herved Kontrakt med Havndal Gymnastikforening, i det følgende kaldet H.G.F., angående Lejemål af Stadion.

Lejemaalet omfatter Træningsbane for Fodbold samt Stadion i det omfang, det er fornødent til Sportskampe, derunder ogsaa Unionskampe og Pokalkampe og Træningskampe og andre Foreninger.

Endvidere omfatter Lejemålet Redskabshus, Nødtørftshus samt Parke-ringspladsen.

Fra Ordensregler for Havndal Stadion:

Pkt. 3:

Usømmelig Optræden på Træningsbane eller Stadion, derunder ogsaa al Banden og Sværgeren, Ukvemsord af enhver Art, vil ikke blive taalt, og vil uvægerligt medføre Udvisning.

Pkt. 6:

Stadions Bestyrelse kan til enhver Tid meddele een eller flere Personer Adgang til at forhandle Is, Frugt, Chokolade og Sodavand, og saadanne Personer har fri Adgang til Stadion under Stævne og Opvisninger, naar de ved deres Påklædning er let kendelige.

Pigespejderlejr ved Overgaard i 1958

1200 pigespejdere fra hele Nordjylland deltog i den eneste distriktslejr i året 1958 arrangeret af Det Danske Pigespejderkorps, Nordjyllands Distrikt.

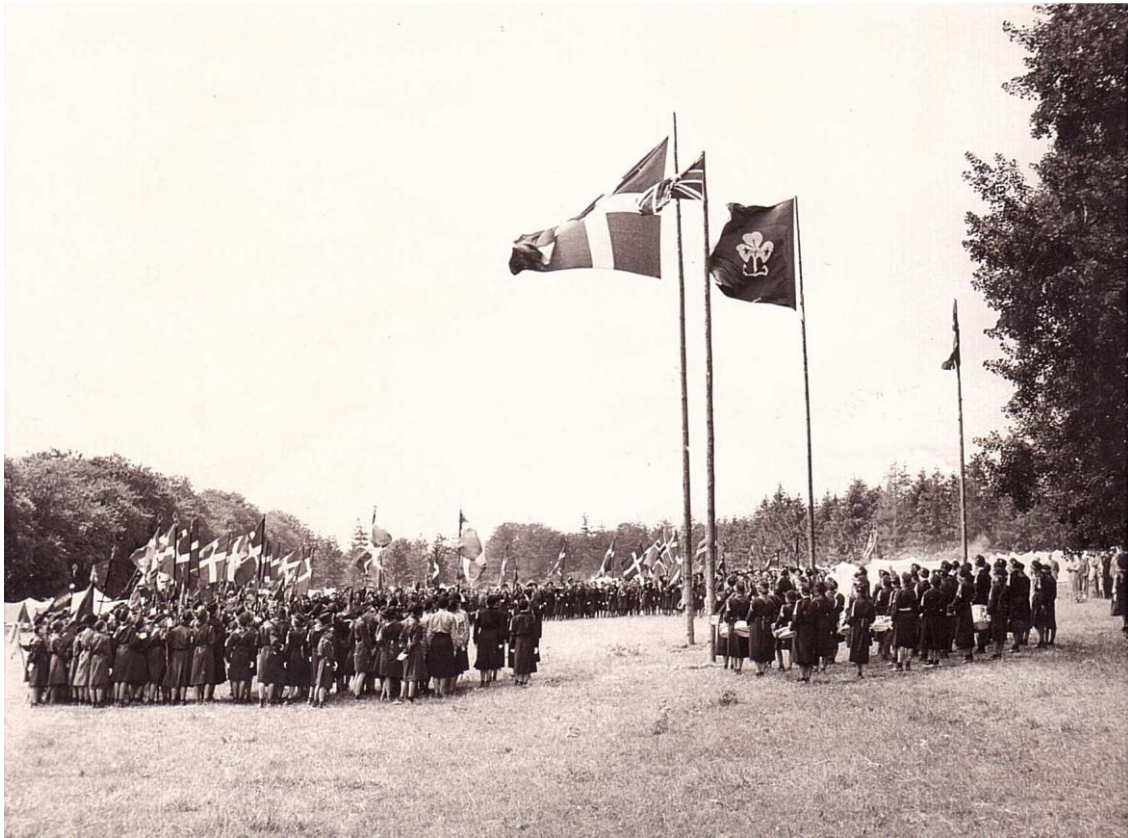
Den store lejr åbnedes med en parade af de mange danske spejdere fra Nordjyske Distrikt, som sammen med et hold norske og skotske kammerater skulle ligge i 10-dages teltlejr på Overgaard ved Havndal.

Allerede dagen før den officielle åbning kom pigerne til Havndal. De mødtes i 2 hold, der kom med særtog fra syd og nord, og med distriktets orkester i spidsen marcherede alle deltagerne den fem kilometer lange strækning fra Havndal station til Overgaard. Og der var stor aktivitet med indretning af lejren, der i forvejen havde fået installeret forskellige kontorer, kantiner og vaskepladser. Fra CF-befalingsmandsskolen i Hobro havde man vist pigespejderne den velvilje at sørge for vandforsyning. Det skete gennem et stort røranlæg fra en nærliggende ejendom, og en kilometer ledning fører fra gården ned gennem lejrens hovedgade til de to vaskepladser.

Åbningsparaden havde samlet mange tilskuere fra egnen. Lejrchefen, distriktets chef, fru Grethe Jørgensen, Aabybro, holdt åbningstalen og udtrykte håbet om, at det måtte blive dage, alle deltagerne fremover ville mindes.

'Vi møder med godt humør, og det er mit ønske, at det gode kammeratskab vil medvirke til, at den oplevelse, det er at være sammen, vil give os rigt udbytte hver dag uanset vejrforholdene', sagde distriktschefen og fortsatte: 'Bland jer med hinanden, lær af hinanden, tænk på, at det at være spejder ikke bare er at gå hjemme og leve jeres eget tropsliv, men det er at leve med i en stor familie, der spænder over hele landet og langt ud over dets grænser'.

Fru godsejer Juncker bød pigerne velkommen til Overgaard, og der blev også talt af sognerådsformand Peter Hansen, Havndal, der overrakte en gave i form af et sølvskjold, som ved lejrens slutning skulle gives den bedste patrulje.

Den første aften blev tilbragt ved et stemningsfuldt lejrål i parken sammen med de to gæster, korpsets spejderchef, fru Hanne Lund, Odense og fru godsejer Juncker, Overgaard. Efter aftensmaden marcherede pigerne gennem parken til lejrålet, der var stillet op i den fjerneste del af parken, og her hyggede man sig med hinanden i den lyse sommeraften. De danske deltagere underholdt vedålet med egnehistorier, og det var et betagende syn at se de norske og skotske spejdere danse folkedanse i deres respektive folkedragter.

Udover den almindelige dagplan var der for hver dag arrangeret forskellige opgaver så som almindelige spejderfærdigheder: knobbinding, redningsrebkast, kunstigt åndedræt og lignende. En aften var der talentshow på paradepladsen, og i de sidste dage skiftedes patruljerne til at deltage i et egerhale-løb. Dagen igennem myldrede det med piger på lejrpladsen, og

de arbejdede hele dagen fra reveillen lød kl. 7, indtil man samledes til aftensmad næsten 12 timer senere.

Kl. 8 søndag morgen var der friluftsgudstjeneste ved pastor H. Mortensen, Udbyneder, og senere på dagen var der besøg af pigernes forældre, der kunne komme til lejren i de naturskønne omgivelser.

Thal Jensen viser vej

Lejren havde sin egen telefon: Udbyneder 41, som blev flittigt brugt i kontoret af cheferne. Ikke mindst af forplejningschefen, divisionschef Gurli Anker Larsen, Randers, der dagligt førte forhandlinger med mejeri, bager, slagter og andre handlende. Det var ikke småting, der skulle leveres til de mere end 1200 sultne spejdermaver. Under hele lejren konsumeredes 5000 liter sødmælk og 2000 liter kærnemælk, og der blev spist 900 rugbrød og 1500 sigtebrød. Til én middag skulle bruges 70 kg oksekød eller 120 kg medisterpølse.

Der blev passet godt på pigerne, idet politiet fra Havndal sammen med hjemmeværnsfolk fra Udbyneder stod vagt ved lejren om natten.

Et af de mennesker, der var mest imponeret over distriktslejren på Overgaard, var godsejer Flemming Juncker. Godsejeren havde været bortrejst og kunne derfor ikke overvære rejsningen af lejren, og da han nogle dage

senere så den totale forandring, hans tidligere kalvefold havde undergået, udtrykte han sin glæde og begejstring over spejdernes færdigheder.

Den veltilrettelagte afskedsfest druknede i en stille, silende regn, men en spejder giver som bekendt ikke op, og trods det kedelige vejr holdt pigerne lejrbaal som planlagt. Selv underholdningen ved lejrbaalet blev gennemført. Senere marcherede spejderne med kulørte lygter til hovedgården, hvor man hylkede godsejerparret Flemming Juncker og frue med en trompetfanfare.

Dagen derpå herskede der stor travlhed på lejrpladsen, da man skulle være færdig til afrejsen ved middagstid, dog blev den planlagte parade strøget af programmet på grund af den vedvarende regn.

* * * * *

Arkivernes Dag

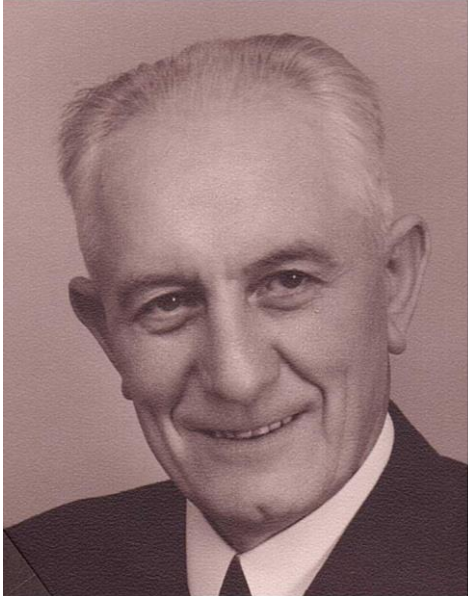
Markeres hvert år den 2. lørdag i november måned af landets lokalhistoriske arkiver med åbent hus med forskellige udstillinger, temaer m.v.

Også Havndal Egnsarkiv holder ÅBENT HUS, hvor vi indbyder alle medlemmer og interesserede til at besøge os i arkivet

lørdag den 12. november 2016

Kom og se vore billeder, udklip, arkivalier m.v. eller få hjælp til at søge efter slægtninge.

Uddrag af skriftet 'MUSIKKEREN'

Af Julius Møller, Udbyover
(1902-1995)

Når den gamle Kongevej efter at være dukket frem af bakkerne mod vest nåede til landsbyen UDBYOVER, drejede den syd om byen, hvorimod byvejen - bøndernes markvej - fortsatte lige mod øst ned gennem en slugt kaldet HAMBORG. Her lå for 100 år siden 3 huse, hvoraf det ene var et arbejderhus tilhørende FUGLSØ ved Klattrup.

Vejen kilede sig derefter ind mellem 2 gårde, matr.nr. 11 og 12 og delte sig så i 2 spor, der ca. 100 m længere fremme passerede gadekæret, den ene sønden om mod Dalbyneder, den anden ned gennem Gedgyden forbi søen op til Gildhøj, hvor den drejede mod øst ud mod de flere hundrede tdr.land store hede- og engstrækninger, der dengang lå uopdyrkede hen.

Ved vejens deling i Udbyover frem mod gadekæret fremkom en trekant, der er historisk derved, at der har ligget en kirke eller et kloster, måske et andet bygningsværk til gudedyrkelse.

I alt fald har der været begravelsesplads, hvilket blev synligt, da forfatteren af nærværende skrift sammen med et par andre knægte i årene før 1. verdenskrig ved at grave hule i jorden fremdrog knogler og kranierester af mennesker. Senere har andre ved opførelse af bygninger gjort lignende fund. I yderkanten af trekanten lå der, altså for 100 år siden, 4 huse med mere eller mindre jordtilliggende udenfor byen. I den vestligste ejendom boede en mand ved navn **PETER NIELSEN**, almindeligvis kaldet 'Murmester Peter'.

Tilnavne var ikke øgenavne i den forstand, at det aldeles ikke betød noget nedsættende, måske snarere tværtimod, idet det gav udtryk for et selvstændigt erhverv. Også boligens beliggenhed gav tilnavne. Boede en familie på eller ved, i nærheden af skov, hede, mose, bakke, dal, sletten,

vasen o.lign., var det beliggenheden og mandens fornavn, der var adresse. Skov-Peter, Hede-Poul, Mose-Kristian, Bak-Jens o.s.v. Hed manden Peter Nielsen og boede i en krog af landsbyen, var det 'KROG-PETER'. – Det var meget praktisk og gjorde det ud for vore dages husnumre.

'MURMESTER-PETER' og hans kone havde flere børn. Den yngste var en dreng, der blev født den 16. januar 1864. Han fik ved dåben navnet **NIELS PEDERSEN**, men kaldtes senere ofte **NIELS PETER**, vistnok fordi der i skolen var flere drenge, der hed Niels.

Det er just om denne dreng, der her skal fortælles.

Om **NIELS PEDERSEN's** tidligste barndom er intet nedskrevet, men efter hans efterladte dagbøger at dømme må han have været godt begavet til at skrive og regne og desuden især en musikalsk begavelse, der førte til, at hans tillidshverv blev at være spillemand.

Han lærte musikkens ædle kunst hos den navnkundige musikdirektør Telling i Randers og boede i læretiden hos en tante i Torvegade. Hvor lang eller trang læretiden har været, kendes ikke bestemt, men foran mig ligger hans dagbøger med flere tusinde notater, og side 2 af det grå omslagsbind bærer følgende påskrift:
KONTRABOG FOR MUSIKKER NIELS PEDERSEN, UDBYOVER 1. JULI 1879:

På side 3 står:

Dyrskue 10. juli 1879 indtægt 8 kr.

Når det erindres, at Niels Pedersen var født 1864, har han i 1879 været 15 år gammel, så han har i alt fald ikke været evighedsstudent.

Han spillede for øvrigt ved Landboforeningens 50 års jubilæum i Havndal den 23. november 1927. – *At jeg var tilstede ved denne lejlighed i 1927 og også 50 år senere ved 100 års jubilæet, kommer i og for sig ikke denne sag ved.*

Dyrskuet var det første af en lang række, som Landboforeningen for den nordøstlige del af Randers Amt (senere Ommersyssel Landboforening) afholdt i Dalbyneder Lund.

Fortjenesten, hele 8 kr., var mange penge i 1879, og så til en 15 års dreng. Har det ikke ligefrem givet 'blod på tanden', så har det nok givet harpiks til buen og luft til tubaen. Dagmusikken var af hornorkester, hvor Niels Peter blæste tuba. Til aftenfesten med dans til langt ud på natten var det 1. violinen, han trakterede.

Fortjenesten det første år var 195 kr., det andet år fra 1. juli 1880 til 1. juli 1881 305 kr. Heraf var dog 10 kr. for 'Undervisning i Musik', så heraf kan forstås, at han i en tidlig alder har høstet anerkendelse som fagmand, og Niels Pedersen kaldtes også i store kredse i og omkring Udbyneder sogn i over en menneskealder simpelthen: *MUSIKKEREN* (med tryk på 2. stavelse)

'AT KOMME HINANDEN VED'

Forsamlingsfriheden var blevet lovfæstet i Grundloven af 5. juni 1849 i paragraf 22, og den bestemmelse fik en umådelig betydning for udviklingen af det bestående samfunds struktur.

Der blev dannet foreninger og sammenslutninger på mangfoldige områder, både nationale, åndelige, folkelige, faglige og politiske. Andelsbevægelsen fejrede triumfer med mejerier, slagterier og brugsforeninger. Våbenbrødre, forsvarsbrødre og skytteforeninger, sang- og gymnastikforeninger skød frem. Ja, næsten overalt, hvor der fandtes en fælles interesse, dannedes der en forening.

Man samlede ofte flere gange om året til fest, og så var Niels Peter tilstede med fiolen. Naturligvis ikke altid alene, men tit kun sekunderet af **MARIUS PEDERSEN** fra Råby, som for øvrigt var maler af profession, hvorfor han selvfølgelig i overensstemmelse med skik og brug kaldtes '**MALER-MARIUS**'.

Af andre musikere her fra egnen huskes **NIELS KRAG** fra Hald, **SCHANDORF** fra Gjerlev, **SKRÆDDER JENSEN** fra Ø. Tørslev og **NIELS BINDERUP**.

Fra venstre: Skrædder Jensen, Niels Kragh, Marius Pedersen, Niels Pedersen

Forsamlingshusenes fremkomst gav gode muligheder for et danseglad publikum. Men ellers er navnet LEGESTUE (LIEGSTOW) vel naturlig udgået af de folkedanse og sanglege, der bragte morskab i de mere private storstuer, som fandtes omkring på gårdene, og hvor der holdtes høstgilde, fastelavnsgilde eller helt private fester.

De store gårde holdt gilder for sig og sine, og folkeholdet var jo stort. Af dagbogen ses, at der blev spillet til høstgilde 8 gange i september 1880 på Trudsholm og på Sødringholm. – I februar måned 1881 var der fastelavnsgilde 10 gange, liegstow for børn og bal på Charlottendal - og sådan 'gik den kedsom vinter sin gang'. Om sommeren holdt våbenbrødrene fest i Overgaards skov, hvorved Niels Peter tjente 2 kr.

Selvom det nok for nutidsmennesker vil forekomme næsten latterligt, at nogen kunne tænke sig at løfte hånden af bukselommen for en daler, må man huske, at penge var en mangelvare for 100 år siden. Eksempelvis kan nævnes, at en daglejer fik 190 kr. og fuld kost for et år. 10 år senere i 1892 var det 275 kr.

Det må vel antages, at der ved de forskellige 'fester' er blevet sørget ordentlig for musikken, så når Niels Peter noterer, at han i året 1891 har tjent 423 kr., er det slet ikke så dårligt endda.

Ikke alle notater fortæller om dagens eller aftenens forløb, men visse konklusioner kan dog udledes. Vi kigger f.eks. på 11. 12. 13. april 1890: Bryllup på Nøragergaard, Gjerlev (min mor's fødehjem, 4 + 11 søskende). Det var min mor's søster, der blev gift.

Det første, der springer i øjnene, er fortjenesten: 21,74 kr.

2 gange i marts var der 3-dages bryllup, én gang i maj, én gang i juli og endelig én gang i oktober, alle i 3 dage, og betalingen varierer fra 14,30 til 21,74 kr. Der var flere bryllupper og sølvbryllupper, men til andre priser. Den mindste er ved et bryllup den 11. oktober 1890: 3,10 kr.

Til de store bryllupper var der hornmusik i gården, når gæsterne ankom, og så naturligvis dans aften og nat, alle i tre døgn. Første dag: Familie og naboer, anden aften væsentlig for ungdommen og tredje dag for alle, der havde hjulpet til, og hvem der ellers kunne se sit snit til at være med.

Faste priser for musik kendtes ikke. Man ofrede, hvilket vil sige, at mens gæsterne sad ved bordet 'gik' en tallerken rundt, og i den lagde man penge til **musikken**. Senere kom en tallerken med en ske i rundt, og skeen symboliserede, at de penge, der nu blev lagt i, var til **kogekonen**. I entreen eller forstuen, som det hed, kunne lægges en skilling til **skaffereren**, som er hjælperen, ceremonimesteren, altmuligmanden, stik-i-rend-drengen, butleren, ordensmanden, eller hvad han nu kaldtes, kært barn har mange navne. Hans vigtigste opgave var dog at sørge for, at der ikke manglede borde og stole, øl og brændevin, tobak og tændstikker og i øvrigt gå køkkenpersonalet til hånde.

I kirken var der 'ofret' til præst og degn. Brudedefølget gik op i koret, hvor et bidrag kunne lægges i en skål.

På nabogårdene havde karlene travlt med at holde styr på de mange hestekøretøjer, der var kommet med bryllupsgæster, ofte fra flere miles

afstand, men de glædede sig naturligvis også til en lille 'erkendtlighed' som tak for besværet, når de fremmede drog af gårde hen mod morgenstunden.

Et rigtigt bondebryllup for ca. 100 år siden kunne på nutidsdansk med nogen rette kaldes for et stort sammenskudsgilde. Forud for festen var der til gildegården givet 'Føn' (bidrag til festen) af naboer og venner. Krukker og kander med smør, fløde, æg, sødmælk og slagtede høns blev givet så rigeligt, at der f.eks. af æg kunne blive nogle til salg efter overstået fest. Hvad der måtte være brug for af 'grej' til spise- og drikkebrug af enhver art, blev lånt af naboerne.

- Mine forældres store aflange spanskrørskurv med øre i hver sin ende, har været brugt til at samle service sammen mange gange, og min mor's umage øl- og snapseglasser er bevis på, at 'lånepigerne' ofte havde besvær med at få de rigtige sager tilbageleveret de rigtige steder. De sidste sørgelige rester af denne gamle 'lånekurv' har jeg brændt i 1974.

Foregik brylluppet i en kirkelandsby markerede man en procession med brudeparret i spidsen til kirken. Ellers kom de udenbys gæster naturligvis i stadsvogn med kusk på bukken, tit i et lidt voldsomt tempo, mens de blankpudsede metalspænder og pyntedele på seletøj og hovedtøj på hestene skinnede og strålede om kap med forventningsfulde bryllupsgæster. – Ved hushjørner, bag ved hække og små stakitværker stod børnene med øjne på stilke. De var til 'Kikbryllup'.

Når der kigges i 'Musikkerens' optegnelser, og der er i alt 1.760 indtil 1. verdenskrig, kunne de deles op i forskellige kategorier. Først må komme familiefesterne, derefter sammenkomsterne i fælles glæde over, at et hårdt, manuelt sæsonmæssigt arbejde var færdigt. Høhøst, tørveskæring og navnet 'Gåsegilde' indeholder vel også en hentydning. Så er der alle de fester, hvor der er en 'bevægelse' bagved. Enten det nu er andels, nationalt, fagligt eller mere forretningsmæssig, så som Cementfabrikken DANIA eller købmand Viggo Dresing, Havndal (Østerbro 20 og 22, dengang købmandsgård med tilhørende lagerbygninger m.m.). Til sidst må komme de mere lokale 'Liegstower' og bal på Gæstgivergårdene i Havndal, Hadsund og Dalbyover.

Et spørgsmål trænger sig på:

Hvordan har en mand kunnet komme frem til så forskellige arbejdspladser med de transportmidler, der fandtes her for 100 år siden? – Ingen tog, ingen biler, og cykler var endnu ikke almindelige. I nogle tilfælde må han vel være hentet og bragt tilbage med hestekøretøj, men i stor udstrækning var det nok 'Apostlenes Heste', der brugtes.

- Fra min barndom husker jeg ham om vinteren, når cyklen ikke kunne bruges, iført de trekvartlange velsmurte fedtlæderstøvler med vadmelbukserne inden i og den svære stortrøje knappet godt op i halsen, hvorom det uldne halsklæde var viklet. Kasket på hovedet, stok (det var det, vi kaldte en 'Godawkæp') i hånden, læderposen med violinen og tasken med noderne på ryggen. Var der så en god dag- eller rettere natløn i bukselommen og en kop kaffe med en stor dram hældt i 'skrutten', ja, så var han parat til 5-10 km's march til Udbyover til kone og landbrug. Det var dog ikke sjældent, når vejret var ugunstigt, at han overnattede hos en kollega. Var det en fest, der varede 3 dage, skete det, at han slet ikke var hjemme i et par døgn.

I fuldkommen ligevægt med rene buestrøg og solid takt spillede Niels Pedersen sig ind i dette århundrede med de gamle kendte danse: Polka,

vals, hopsa, trekant og sekstur m.a. Tit var orkestret kun 1. og 2. violin og måske kornet eller basun. Skulle der flere stemmer til, var det klarinet, kontrabas og trommer. Der var aldrig klaver med i Niels Pedersen's musikorkester. Gamle håndafskrevne noder brugtes aldrig.

Den 1. april 1912 fejrede Ane og Niels Pedersen sølvbryllup. Ane var fra Enslev og søster til Thomas Kragh, gårdejer og sognefoged i Kastbjerg i mange år. Både gård og sognefogedhvervet overtoges senere af sønnen Anders Kragh.

- Festen blev holdt i forsamlingshuset og i deres nyopførte hjem. Indtil da var de naboer til mine forældre, og 'Musikeren' havde foræret mig en violin i $\frac{3}{4}$ størrelse i efteråret 1910 og følgelig givet mig lidt undervisning i at behandle 'tingesten'.

- Natten før sølvbrylluppet boede hos os musiker Niels Kragh fra Hald for at kunne

være med til morgenmusikken for sølvbrudeparret. Jeg skulle da også med, men havde dårligt nok fået tøjet på, da Niels Kragh sagde:

- No kommer do te å gi mæ et bette støk på fiolen!

- Det gjorde jeg så, men om det var 'Vil du, vil du med mig ud i marken gå' eller 'Poul sine høns' ved jeg ikke. Derimod husker jeg min påklædning, eller rettere mangel på samme. Uden trøje, men med korte bukser og lange hoser og et livstykke, som børn dengang brugte, knappet under hagen til ned midt på maven og en knap i siderne, hvorpå de grå elastikbånd med huller

kunne fastgøres med den ene ende, og den anden på en knap i hoserne, så der blev sammenhæng i 'klunset'. Da Niels Kragh var alene om at se og høre mig, har bifaldet til min første solooptræden været *enestående*, hvis jeg da fik noget.

- For øvrigt syntes jeg, det var et godt sølvbryllup, for jeg fik både kransekage og vin, og det var endda det bedste fra Hornbech i Hadsund, og det havde jeg aldrig smagt før. (Julius var da 9 år)

I 1911 nedbrændte gården på matr. nr. 7d Udbyover. Jorden blev solgt og ejendommen nedlagt som landbrug. 'Musikkeren' mageskiftede da sin gård med brandtomten ca. 2 tdr.land, hvorpå han byggede et beboelseshus med købmandsforretning og en mindre udbygning (Brinken). Forretningen drev han i flere år sammen med sin kone og datter Olga, indtil de efter datterens giftermål nogen tid senere solgte forretningen og flyttede i et hus (Udbyover- gade 4), beliggende op til Niels Pedersen's barndomshjem . Her fejredes guldbryllup i 1937. Derefter ebbede kræfterne ud og den 30. december 1938 døde 'Musikkeren' 74 år gammel.

- Mit personlige kendskab til Niels Pedersen: Samtaler med hans datter Olga og datterdatter Edith, der bor i Havndal, samt besiddelse af dagbøger og noder, der tillidsfuldt er overladt mig, danner grundlaget for denne beretning.

- En del af materialet er affotograferet af Nationalmuseets Etnografiske Afdeling.

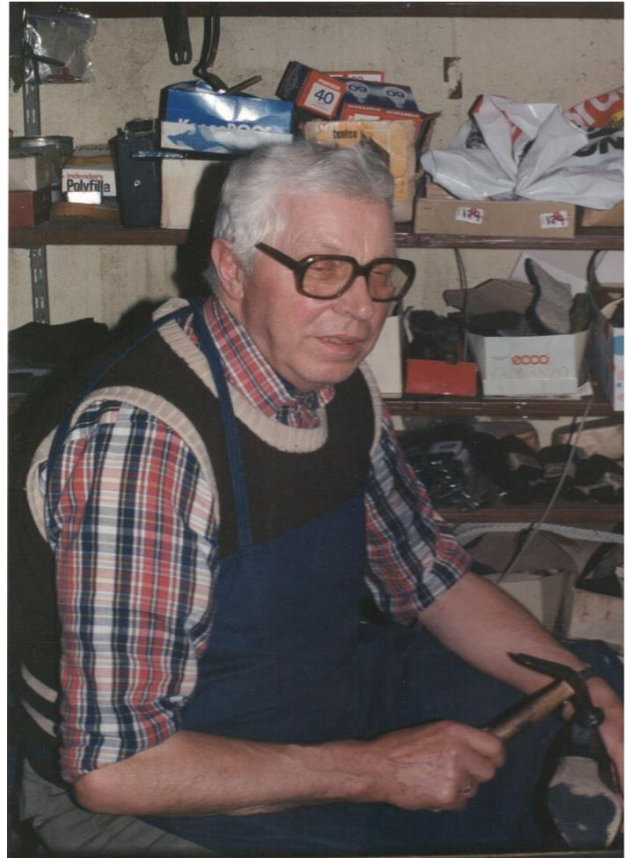
*Skriftet er renskrevet af Villads Andersen, Udbyover i 1980.
Dette uddrag af skriftet er lettere omskrevet af Egnsarkivet.*

Skomager i Havndal

I 1950 kom skomager Lars Peter Jensen med toget til Havndal. Købte forretning på Vesterbro, hvor der tidligere havde været urmager.

På den tid gik fremskridtet i den retning, at hestene i dansk landbrug gik til slagtning og traktoren rykkede frem. For skomageren var det en dårlig udvikling.

Hestene havde betydet, at landbrugets folk gik mere på deres fødder og sled mere fodtøj. Med traktoren sad de på deres bag dagen lang. Og fodtøjet holdt meget, meget længere.

Lars Peter Jensen (1928-2006)

Skomageren og alle hans kolleger rundt om fik med traktorens fremgang mindre at bestille. Snart faldt én fra, snart en anden. I 1990 var L.P. Jensen eneste skomager mellem Aalborg og Randers, men for en menneskealder siden havde hver bebyggelse, der blot mindede om landsby, mindst én skomager.

I 1950 var der én kollega i byen til skomageren. Og der var træskomagere, møbelpolstrer, to smede og mange andre forretninger. På den tid var der masser af folk på landet. Piger og karle i skøn vrimmel. De havde penge på lommen, når der var skiftedag, og det var altid årets travleste tid – også for skomageren. Kreditten var lang. I Havndal gik de fleste til købmand, slagter, brugs og skomager uden penge på lommen. De blev skrevet. Og

når der så var gået et halvt eller trekvart år, så fandt skomageren sin trædecykel frem, og så gik det rundt til alle, der skyldte ham penge.

Vesterbro 5, Havndal

L.P. Jensen har siddet på sin lille skammel ud til byens hovedgade i 40 år (i 1990). Herfra har han fulgt op- og nedgangstider.

Han husker, hvordan han dengang solgte træsko, gummistøvler og brune eller blå lærredssko. Lærredsskoene kunne gemmes fra år til år, for dengang var der ikke noget, der hed mode. Der var højst nogle få sko at vælge mellem.

Skomageren fortæller med lune og glimt i øjet. Omkring ham står træsko og gummistøvler, og på snuderne ligger støv. Det er ikke hver dag, der sælges nyt fra hans lille forretning med det håndgjorte skilt ud til hovedgaden.

- Næ, jeg kan ikke leve af forretningen. Jeg får lidt pension, og så handler jeg lidt med grise og sådan Egentlig burde jeg vel også dreje nøglen, men jeg bliver nu ved, indtil jeg ikke kan mere. Ikke så meget for arbejdets skyld, mere for, at der altid er én og anden, der kigger indenfor. Så kan vi bytte løvnehistorier!

- Og man ska' jo ha' noget at gi' sig til, ikke?

L.P. Jensen i Havndal har ikke til sinds at ændre sin tilværelse kendeligt efter de 40 år. Han ta'r fat på skoen. Damesko. Hælen skal repareres, og damerne er i dag hans bedste kunder.

Hverken de eller mændene slider sko op, som man gjorde førhen, men damerne hæger om deres skohæle, som har en særlig evne til at blive slået i stykker, længe før resten af skoen er tjenlig til udskiftning.

Det betyder arbejde. Og den eneste skomager mellem Aalborg og Randers har kunder allevegne fra. De vil også kunne regne med ham fremover, for han har ikke til sinds at lade sig pensionere, og noget ska' man jo gi' sig til!

Kilde: Artikel i Randers Amtsavis 8. september 1990.

Hovedgaden ca. 1946

Drabet i Udbyover

Mar. Avis 1°/11-1902

En rædsom Udaad.

Sørgelig Afslutning paa en
Legestue.

Natten mellem Søndag og Mandag er der passeret en uhyggelig Begivenhed. Et ungt Menneske er bleven saa frygtelig tilredt af Knivstik. at han i Nat er død som Kølæ

Men

det sørgelige Resultat
taler desværre tydeligt nok. Skænderiet mellem de to unge Mennesker, der forøvrigt havde gaaet i Skole sammen i Udbynedre Skole, og som intet udestaaende havde med hinanden, er fortsat, og snart har det antaget en alvorligere Karakter, indtil det endelig er gaaet over til Gaandgribeligheder.

Da har Johan Petersen
truffet Kniven
og tilføjet sin Modstander nogle

Kun 17 Aar gammel blev han Man tænke sig da Forældren Sorg over at miste ham.

Dg miste han paa den Maade —

Drabsmanden

er Fattigmands Barn. Lad det strøg tale lidt til hans Udsigt hos dem, der har de haarde Domme parat. Fattigmands Barn er of Skumpelstudet blandt Børnene. Bør er altid lidet skaansomme og de være frygtelig ubarmhjertige. Johan Petersen, der kun er 20 Aar gammel, har maaske som Barn læ

Sørgelig afslutning på en legestue (høstgilde)

Natten mellem søndag og mandag er der passeret en uhyggelig begivenhed. Et ungt menneske er blevet så frygtelig tilredt af knivstik, at han i nat er død som følge af sine sår.

Der var 'Legestue' i Udbyover, og to unge mennesker, murer Marius Thomsen Bak, en stedsøn af skomager Nielsen i Havndal, og møllerkarl Johan Petersen var taget derover fra Havndal. Allerede mens de var der, har de – vel sagtens under påvirkning af spiritus – været oppe at knappes. Såvidt vi har kunnet erfare, har Marius Thomsen drillet den anden, der i sommer havde været til søs.

- Er det sandt, har han drillende spurgt Johan Petersen, der måske var noget ømtålelig overfor drillerier,

- at du har været letmatros?

- nååh, du har vist aldrig sejlet i andet end et kar i gadekæret!

Imidlertid fulgtes de ad hjem fra legestuen og her på vejen mellem Udbyover og Havndal er det **Nattens Drama** blev udspillet, som har kostet et ungt håbefuldt menneske livet.

Over enkelthederne hviler der endnu et slør, som kun én mand - Johan Petersen, der nu vil blive dømt som drabsmand – kan løfte, og for hans mund har øvrigheden sat sit segl.

Men **det sørgelige resultat** taler desværre tydeligt nok. Skænderiet mellem de to unge mennesker, der for øvrigt havde gået i skole sammen i Udbyneder skole, og som intet udestående havde med hinanden, er fortsat, og snart har det antaget en alvorligere karakter, indtil det endelig er gået over til håndgribeligheder.

Da har Johan Petersen **trukket kniven** og tilføjet sin modstander nogle frygtelige sår. En dyb flænge fra øret og hen til munden, en anden fra øret og over tindingen, en tredje fra øret ned over halsen, ved hvilket snit øret er bleven aldeles flænget, og endelig den gennemskårne nakkehvirvel viser hvilket frygteligt raseri drabsmanden må have været greben af.

Sandsynligheden taler nu for, at Johan Petersen er gået sin vej og har ladet den sårede skøtte sig selv (klare sig selv). Først ved 4 tiden, 5 timer efter, at voldsdåden vistnok har fundet sted, nåede den sårede Marius Thomsen Bak hjem. Men endnu havde han kræfter til at klæde sig af ved egen hjælp. Han lagde sit tøj, som han plejede det, ja, så omhyggelig var han, at han lagde kraven ned i sin kuffert. Og så lagde han sig da i sengen.

Men **hans sovekammerat**, der vågnede, anede straks, uagtet han intet kunne se, at der var noget galt på færde. Han stryger en tændstik. Forfærdet ser han, i hvilken tilstand hans kammerat befinder sig.

I nat satte døden sit punktum for den sørgelige begivenhed, som et ungt menneske, der af alle ansås for et flinkt og bravt menneske, dygtig og pålidelig i al sin færd, dertil godt lidt af dem, han kom i berøring med, blev offeret for.

Kun 17 år blev han. Man tænker sig da forældrenes sorg over at miste ham. Og miste ham på den måde.

Drabsmanden er fattigmands barn. Lad dette straks tale lidt til hans undskyldning hos dem, der har de hårde domme parat. Fattigmands barn er ofte skydeskive blandt børnene. Børn er altid lidet skånsomme og kan være frygteligt ubarmhjertige. Johan Petersen, der kun er 20 år gammel, har måske som barn følt bitterhed fylde sig, når hans jævnaldrende snærtede til ham. Og rester af denne bitterhed sidder ham i kødet endnu og gør ham pirrelig. En hidsig krabat kalder folk ham. Som barn ansås han forresten for

at være ikke ganske normal. Og alt for tidligt stiftede han bekendtskab med **brændevinsflasken.**

Når han gik efter denne vare til bedsteforældrene, så stjal han sig til at drikke af flasken, hvorefter han fyldte den op med vand.

I dag sad han, flov og ligegyldig, anholdt som drabsmand.
- Nu ved jeg da, jeg får husly for længere tid, mumlede ham.

Det spørgsmål påtvinger sig: Er samfundet uden skyld i, at denne unge mand er blevet en forbryder?

Mariager Avis skriver den 19. november 1902

Drabet i Udbyover

Efter slagsmålet gik drabsmanden tilbage til legestuen.

Fra pålidelig kilde er meddelt os følgende nærmere detaljer angående drabet i Udbyover.

I søndags købte drabsmanden Johan Petersen en flaske brændevin i Havndal og tog den med til Overgaards Mølle, hvor han har arbejde. Ankommen hertil gik han ud i karlekammeret til folkene og her drak han ganske alene halvdelen af brændevinen.

Derefter spiste han til middag og gik så til legestue i Udbyover. Han tog den halvfulde brændevinsflaske med sig og stillede den ved et dige udenfor byen. Straks, da han kom ind, blev han af en bekendt budt en bajer, og efter at have drukket denne gik han ud og tog sig en slurk brændevin, hvorpå han gik ind igen og købte sig nok en bajer. Derpå igen ud til brændevinsflasken, og endelig opnåede han at blive **aldeles plakatfuld.**

Inde i skænkestuen kom han i selskab med afdøde, murer Marius Thomsen Bak, og snart opstod der skænderi mellem dem, hvilket havde til følge, at de af de øvrige gæster blev smidt ud. Udenfor gik det over til håndgribeligheder og nu løb afdøde efter Havndal til og drabsmanden bagefter. Da nogle af gæsterne, som havde været vidne til striden, lidt efter gik hen ad vejen for at se efter kamphanerne mødte de drabsmanden, som fortalte, at den anden var løben væk, og **han gik nu atter til legestue.**

Kun som i tåge står det for Johan Petersen, at han har været i klammeri med nogle mennesker.

Da han kom hjem blev han nok opmærksom på, at hans kravetøj og knivblad var blodigt, men da han slet ikke mindedes, hvorfra det stammede, tillagde han det ikke nogen særlig betydning.

Obduktionen

Medens dette skrives foretager Stiftsfysikus Bynder fra Århus og distriktslæge Holm fra Mariager obduktion af liget for at få konstateret, hvilken årsag døden skyldes.

Mariager Avis skriver den 20. november 1902

Drabsmanden

har i dag været i Udbyover under politiledsagelse for at der på stedet kan optages forhør. Han kan vedblivende intet huske.

Vi henvendte os i dag til distriktslæge Holm for at bede ham udtale sig om obduktionen.

Hr. Holm udtalte:

- Resultatet af obduktionen var, som jeg i forvejen havde påvist, at kniven var trængt igennem venstre tinding og ca. 2 tommer ind i hjernen. Alle de andre sår var overfladiske eller dog så lidet dybe, at de ingen skade kunne gøre.

* * * * *

Havndal Egnarkiv har 25 års jubilæum i 2017

Den 2. april 1992 blev Havndal Egnarkiv stiftet, og jubilæet vil blive markeret. Følg med herom på vor hjemmeside eller på Facebook.

Fotograf Marie Olsen

født i 1874 i Skibet ved Vejen, havde Fotografisk Etablissement i Havndal i årene 1896-1901 (Klattrupgade 1).

Har i den periode taget billedet af denne skønne lille dreng. Hvem han er, ved vi ikke.

På visitkortet er anført: *Pladen opbevares* og at *Billeder forstørres indtil Legemsstørrelse*.

En fotograf fra samme tid, N.J. Jensen, Hadsund, anfører endog på sit visitkort:

Kunstige Tænder indsættes.

Vil du vide mere om egnen og befolkningen, er du velkommen til at besøge:

HAVNDAL EGNSARKIV

Udbynder – Kastbjerg Sogne
Vesterbro 1, 8970 Havndal
Tlf. 86 47 10 13

e-mail : havndal.egnsarkiv@mail.tele.dk
www.havndalegnsarkiv.dk

Find os også på

Vi har åbent hver torsdag fra
kl. 14 til 17 eller efter aftale

Bestyrelse i Udbynder-Kastbjerg Lokalhistoriske Forening:

Formand:	Inger Knudsen	86 47 00 59
Næstformand:	Kirsten Bugge	86 47 05 03
Kasserer :	Erik Bækgaard	86 47 04 21
Sekretær :	Kirsten Metzker	40 23 40 82
	Lilian Christensen	86 47 05 20